

Socialtjänst- och
arbetsmarknadsnämnden
Socialavdelningen Stockholm
Maria Lindberg 2009-07-06
08-785 43 29
Dnr 1.3-0598/2009
Kansliavd/Registraturet

Stockholms Stad
Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden
Fack
106 64 Stockholm

Tillsyn enligt 13 kap. 2 § socialtjänstlagen, (SoL) Älvis/Lindens tolvstegsbehandling

Beslut

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden i Stockholm uppfyller inte lagstiftningen och dess intentioner i vissa av de delar som tillsynen avser. Länsstyrelsen riktar därför kritik för följande brist¹:

- Att dokumentationen inte förs i enlighet med gällande lagstiftning. Behandlingsplaner finns inte upprättade för var och en som är inskriven på Älvis/Linden. En rutin behöver införas som säkerställer att dokumentationen förs i enlighet med gällande lagstiftning.

Avseende följande brist riktas ingen kritik

- Att rutiner för att kontrollera, förebygga, upptäcka, åtgärda missförhållanden saknas. Upparbetade arbetssätt finns, men för att säkerställa kvaliteten i verksamheten behöver skriftliga rutiner finnas.
- Att uppföljning och utvärdering av behandlingens effekter inte görs på ett systematiskt sätt. En modell för uppföljning håller på att introduceras i verksamheten därför riktar länsstyrelsen ingen kritik.
- Verksamheten behöver införa rutiner för att dokumentera om de inskrivna har barn och om de i så fall är vårdnadshavare.

För handl. Återrapportering

Avd dygnet runt verks. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden i Stockholms stad ska **senast den 15 oktober 2009** redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att komma till rätta med de påtalade bristerna.

För nämnden

FLG De förhållanden som identifierats vid granskning och som inte överensstämmer med lagstiftning och dess förarbeten, förordning, föreskrifter, allmänna råd, rättspraxis och JO:s uttalanden

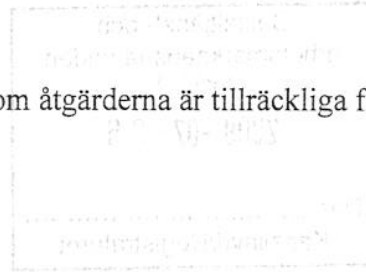
Justus Bergsten
List 2 SAN 27/8

BESLUT

Datum
2009-07-02

Beteckning
7012-09-22856

Länstyrelsen kommer därefter att bedöma om åtgärderna är tillräckliga för att åtgärda bristerna.

Länstyrelsen avslutar ärendet.

AnneMarie Danon
Socialdirektör

Maria Lindberg
socialkonsulent

Kopia till:
Föreståndaren
Socialtjänstförvaltningen, Stockholms boende och behandlingsenhet för vuxna.
Socialstyrelsens regionala tillsynsenhet Stockholm

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Socialavdelningen
Maria Lindberg
08-785 43 29

Tillsynsresultat

Datum
2009-07-02

Beteckning
7012-09-22856

Stockholms Stad
Socialtjänst – och arbetsmarknadsnämnden
Fack
106 64 Stockholm

Sammanfattning av tillsynens resultat

Älvis/Lindens tolvstegsbehandling uppfyller delvis lagstiftningen och dess intentioner vad gäller att bedriva en vård med god kvalitet när det gäller kravet om personalens kompetens, system för kvalitetssäkring, dokumentation samt metoder. Älvis/Linden har en metodik för att på ett systematiskt sätt utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten.

De brister som uppmärksammats avser hur dokumentationen förs i verksamheten. Dokumentationen sker inte i enlighet med gällande lagstiftning. Behandlingsplaner saknas för samtliga inskrivna och uppföljning av behandlingen dokumenteras inte.

Älvis/Linden har upparbetade arbetssätt för att förebygga, upptäcka och åtgärda missförhållanden i verksamheten. Arbetssätten finns inte dokumenterade för samtliga risksituationer.

På Älvis/Linden är klienten delaktig i planering, uppföljning och har möjlighet att påverka behandlingen. Det finns struktur för brukarmedverkan och klienternas synpunkter på vården tas tillvara.

Verksamheten har förutsättningar att tillgodose klientens behov av hälso- och sjukvård. Ett hem för vård och boende har även ansvar för att den tandvård som den enskilde behöver görs tillgänglig. Älvis/Linden ger stöd i att ta kontakt med tandvården och hjälp att ta sig till tandläkare vid akuta besvär.

Älvis/Linden uppmärksammar till viss del barns och närståendes situation, men det kan göras tydligare. Bl.a. på så sätt att personalen dokumenterar om klienten har barn, och i så fall huruvida han eller hon är vårdnadshavare. Rutiner finns för att ta emot barn på besök och personalen strävar efter att besöken ska ske på barnens villkor. Närstående erbjuds anhörigdag. Anhörigdagen utvärderas vid varje tillfälle. Det finns även möjlighet till enskilda samtal närstående-föreståndare. Älvis/Linden uppmärksammar närståendes situation.

Älvis/Linden har en kontinuerlig samverkan med socialtjänsten för planering och uppföljning av behandlingen och samverkar med interna och externa aktörer i de

Tillsynsresultat

Datum
2009-07-02

Beteckning
7012-09-22856

fall verksamheten inte kan tillgodose klientens behov inom den egna verksamheten.

Bakgrund till tillsynen

Regeringen har gett Socialstyrelsen och länsstyrelserna i uppdrag att öka antalet tillsynsinsatser samt utveckla tillsynen av missbruks- och beroendevården under 2008-2010. Tillsynen syftar till att öka säkerheten, kvaliteten och likvärdigheten i de vård och behandlingsinsatser som kommuner och landsting tillhandahåller. De brister och missförhållanden som påtalas i huvudmännens verksamhet ska åtgärdas enligt en tidsplan som beslutas och följs upp av länsstyrelsen. All genomförd tillsyn ska sammanställas i en för länsstyrelserna och Socialstyrelsen gemensam rapport som överlämnas till regeringen den 1 mars 2011.

En del av regeringens uppdrag handlar om att utöva verksamhetstillsyn av samtliga HVB/behandlingshem som erbjuder frivillig institutionsvård.

I tillsynen har länsstyrelserna att besvara följande nyckelfrågor:

- Bedrivs vården med god kvalitet när det gäller personalens kompetens, system för kvalitetssäkring, dokumentation samt metoder?
- Finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda missförhållanden i verksamheten?
- Är klienten delaktig i planering och uppföljning och har möjlighet att påverka behandlingen?
- Får klienten sina behov av hälso- och sjukvård tillgodosedda under placeringen?
- Hur uppmärksammas barns och närståendes situation?
- Finns brister i samverkan som innebär att personer med missbruk eller beroende inte får sina vårdbehov tillgodosedda?

Tillvägagångssätt

Länsstyrelsen genomförde den 5 maj 2009 besök på Älvis/Linden. Vid besöket intervjuades föreståndaren och biträdande föreståndaren, fem personer ur behandlingspersonalen. Fyra av de inskrivna klienterna intervjuades var för sig och sex journaler granskades.

Då verksamheten spänner över ett brett fält intervjuades representanter för olika delar av verksamheten nämligen; två ur personalen som arbetar med tolvstegprogrammet och tre personer från andra enheter inom verksamheten. Inför besöket hade föreståndaren på länsstyrelsen begäran besvarat enkäter med frågor om bl.a. verksamhetens system för att säkra kvaliteten och säkerheten i verksamheten. Efter besöket har två socialsekreterare som har eller har haft placeringar på Älvis/Linden intervjuats per telefon.

Tillsynsresultat

Datum
2009-07-02

Beteckning
7012-09-22856

Länsstyrelsen har även tagit del av ;

- Älvis/Lindens verksamhetsbeskrivning,
- 2008 års verksamhetsberättelse,
- Verksamhetsplan för 2009,
- Resultat av brukarundersökning genomförd 2008 och 2009,
- Älvis/Lindens kvalitetsmatris.
- Regler för personal (olika dokument)
- Inbjudan och uppföljningar av anhörigdag
- Genomförda nykterhetskontroller (antal och resultat)
- Regler och förväntningar på de inskrivna samt blanketter för övernattande besök av närstående och barn, samt synpunktsblankett
- Konsultavtal avseende läkartjänster på Älvis/Linden
- Olika informationsbroschyrer

Intervjuguiden, enkäter och den mall för aktgranskning som använts vid tillsynen har tagits fram av en nationell projektgrupp med representanter för olika länsstyrelser.

Vid en brukarhearing som arrangerades av länsstyrelsen i februari 2009 lyftes följande kriterier fram som viktiga för en god kvalitet på vård- och behandlingsinsatser: personalens kompetens, bemötandet – att bli sedd som unik individ, bra planerad utsluss från behandlingshem samt att uppföljning görs av behandlingens effekter. Länsstyrelsen har i tillsynen uppmärksammat dessa kriterier.

Föreståndaren har kommunicerats länsstyrelsens sammanställning av tillsynen och getts möjlighet att faktagranska underlaget.

Verksamhetsbeskrivning

Älvis/Linden är ett offentligt drivet behandlingshem beläget i Västberga i Stockholms län. Huvudman är socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden i Stockholms stad.

Verksamheten tar emot män, kvinnor och par från 18 år med alkohol och drogmissbruk och/eller psykiskt funktionshinder. Man tar emot klienter enligt SoL, LVM 27§, och från kriminalvården kommer de som getts möjlighet att få hela eller delar av sitt fängelsestraff omvandlat till vård, d.v.s. vårdvistelse eller kontraktsvård. Totalt finns det 60 platser fördelade på följande verksamheter;

- Bedömning 13 platser
- Lättare omvårdnad 20 platser
- Tolvstegsbehandling 12 platser
- Självhushåll 15 platser

Länsstyrelsen vill peka på att dessa olika verksamheter ställer stora krav på personalens utbildning och kompetens respektive bemanningen under dygnet. Samlokalisering i sig kan innebära svårigheter.

Älvis/Linden tar emot personer som har underhållsbehandling med Metadon eller Subutex/Subuxone

Tillsynen har fokuserat på den del av verksamheten som bedriver en psykosocial behandling med tydlig inriktning på missbruket/beroendet, vilket enligt länsstyrelsens bedömning endast är tolvstegsbehandlingen.

Tolvstegsbehandlingen tar emot män och kvinnor med beroendeproblematik med eller utan lättare psykiska funktionshiner.

Av de tolv platserna i tolvstegsbehandlingen är fyra avsatta för personer med underhållsbehandling. Älvis/Linden har tagit emot personer med underhållsbehandling sedan 1998. Medicinen budas från resp. beroendemottagning och den förvaras sedan i kassaskåp för att delas ut på morgonen. Samarbetet med beroendemottagningarna beskrivs som gott.

Älvis/Lindens tolvstegsbehandling har två delar, en primärbehandling under sex veckor och därefter en förlängd behandling. Till detta kan även, om behov finns, följa en eftervårdsdel. Tolvstegsbehandlingen ”erbjuder kunskaper som leder till insikt om sitt missbruk och vad som krävs för att leva ett drogfritt och självständigt liv. Få hjälp att förändra sitt kriminella tänkande och kriminella livsstil. Få hjälp att få en fungerande relation till anhöriga och andra viktiga personer. Få hjälp att förändra tänkandet kring sitt spelande och få insikter om konsekvenserna”. Med tolvstegsprogrammet som grund får klienterna gruppsamtal, föreläsningar, ekonomikurs, fritidsaktiviteter, föreläsningar och stöd i kontakt med anhöriga och i förekommande fall, arbetsgivare.

Vid behov erbjuds enskilda samtal.

Under de senaste tolv månaderna var medianåldern på de inskrivna i tolvstegsprogrammet 45 år med en spännvidd från yngst 28 år och äldst 70 år. 88% fullföljde primärbehandlingen.

Redovisning av tillsynen

Kvalitet

Länsstyrelsens fokus för granskningen är om vården bedrivs med god kvalitet när det gäller personalens kompetens, system för kvalitetssäkring, dokumentation samt metoder.

Tillsynsresultat

Datum
2009-07-02

Beteckning
7012-09-22856

Tillämplig lagstiftning

3 kap 3 § SoL

"Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförande av socialnämndens uppgifter skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

11 kap. 5 § SoL

"Handläggningen av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling ska dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Handlingar som rör enskildas förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem."

3 kap. 5, 12 §§ socialtjänstförordningen

SOSFS 2003:20 (S) "Hem för vård eller boende", 2 kap 1,2 §§, 4 kap. 1-4 §§, 5 kap. 1 §

SOSFS 2006:5 (S) "Dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enl. SoL, LVU, LVM och LSS", 1 kap. 1-2 §§, 6 kap. 1-2 §§

SOSFS 2006:11 (S) "Ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS."

Personal

I tolvstegsbehandlingen är sju personer anställda. Utanför behandlingstid används även personal från de andra delarna i huset för att stötta de inskrivna i vardagssysslor.

Föreståndaren är utbildad socionom med tolvstegskompetens och har 34 års erfarenhet av arbete med missbrukare. Fem av de anställda i tolvstegsprogrammet är anställda med titel kvalificerade behandlingsassistenter, fyra har tolvstegsutbildning och en är alkohol och drogterapeut. Tre av de kvalificerade behandlingsassistenterna har 15-42 års erfarenhet och de två andra har 2-4 års erfarenhet av arbete med missbrukare. Tre av de kvalificerade behandlarna har dessutom en tidigare utbildning i vård och behandling.

Personalen har extern handledning var tredje vecka.

Vid de årliga utvecklingssamtalen, som alla i personalen har, görs en individuell utbildningsplan upp. Det finns även möjlighet att komma med förslag på kortare kurser och föreläsningar under resten av året.

Tillsynsresultat

Datum
2009-07-02

Beteckning
7012-09-22856

Flera i personalgruppen har genomgått utbildning i uppföljningsinstrumentet MAPS, (Monitoring area and phase system) Den mäter klientens situation vid inskrivning, uppföljning och utskrivning. Det är en metod att mäta vilka resurser vårdgivaren har att möta klientens behov med. Planeringen är att hela personalgruppen ska ha denna kompetens vid 2009 års slut. En annan utbildning är MI, (motivational interviewing) som flera i personalgruppen erhållit. Utöver dessa satsningar deltar personalen i föreläsningar och kortare kurser, vissa samordnade med övriga HVB inom Stockholms stad.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård är kända av föreståndaren som menar att riktlinjerna följs såtillvida att man arbetar utifrån riktlinjerna utan att det är klart uttryckt.

Personal finns tillgänglig i verksamheten dygnet runt. På natten (19-07) finns en specialutbildad securitasvakt som även har delegation att dela mediciner samt en av personalen som har bakjour. Securitasvakten kan, vid behov kontakta den person som har bakjour, som då ska infinna sig på Älvis/Linden inom 30 minuter. Denna bakjour kan även komma till Älvis/Linden på spontanbesök under kvällen/natten. Spontanbesöken sker två gånger i veckan. På vardagar är bemanningen fyra personer i tolvstegsbehandlingen och kvällstid två personer. På helgerna finns det en person i tolvstegsprogrammet. De inskrivna har även tillgång till annan personal som finns i huset.

Vid intervjun med personalen uppges att de är tillräckligt antal personer för att kunna bedriva verksamheten. Det som kan ställa till problem är att inte alla i personalgruppen valt att ha delegering avseende medicinutdelning. De menar också att personalen har adekvat kompetens för att kunna genomföra behandlingen. Föreståndaren uppger att alla har någon form av social grundutbildning.

De intervjuade klienterna är splittrade i sin syn på personalens kompetens. Två anser att personalen har den kunskap som krävs medan två menar att fler av dem som leder tolvstegsbehandlingen borde ha mer utbildning ex. diplomerade terapeuter. Vad gäller bemanningen är klienterna nöjda.

De intervjuade handläggarna var båda nöjda med personalens kompetens och bemanningen.

System för kvalitetssäkring

Det finns uppföljningsbara mål för verksamheten. En kvalitetsmatris är framtagen för varje verksamhet. Denna revideras en gång per år av föreståndaren i samarbete med personalen. En konsult från socialtjänstförvaltningens stab deltar i revisionsarbetet. Uppföljning av matrisen görs kontinuerligt på personalmöten/APT. Kvalitetsmatrisen är känd av all personal och alla inskrivna då exemplar av den finns tillgänglig på ett flertal anslagstavlor i verksamheten.

I tolvstegsbehandlingen görs enkätundersökningar av kvaliteten två gånger om året med de inskrivna. Man använder också en "nöjd-kund" blankett vid varje beslut om förlängd behandling samt vid avslutad primärbehandling.

Arbetet med uppföljningar med MAPS fortsätter och målet för 2009 är att 20% av de inskrivna ska följas upp med hjälp av MAPS. MAPS genomförs en vecka innan avslutad primärbehandling för att utröna om ytterligare vårdbehov finns och i så fall vilket/vilka. MAPS mäter även behandlingens effekter.

I tolvstegsprogrammet har man morgonmöte varje morgon (även helger) där de inskrivna har möjlighet att ta upp synpunkter och klagomål. En av punkterna på dagordningen är just uppskattningar och konfrontationer. Varje vardag kl. 15.00 har personalen ett möte och där tar man bl.a upp synpunkter och klagomål som kommit från de inskrivna. Vidare genomförs en gång i månaden ett stormöte med alla som bor i huset och all personal vilket också ger möjlighet att framföra synpunkter/klagomål.

Det finns även en klagomålsblankett framtagen. Enligt kvalitetsmatrisen ska klagomål följas upp inom en vecka. Många saker har förändrats/förbättrats efter synpunkter/klagomål från de inskrivna. Det stormöte som hålls en gång i månaden är ett exempel på en synpunkt som kommit från de inskrivna.

Samtliga intervjuade klienter säger att de går till föreståndare eller annan personal med synpunkter och klagomål och även att de kan ta upp sådant på möten.

De intervjuade socialsekreterarna menar att klienterna kan framföra synpunkter och klagomål vid morgonmötet resp. gruppsamtal och enskilda samtal. Båda menar att klienternas behov tillgodoses.

Dokumentation

Det finns inga skriftliga rutiner för hur dokumentation ska föras. I primärbehandlingen saknas individuella behandlingsplaner. Behandlingen sker utifrån en generell struktur och ett förutbestämt förlopp. I den förlängda behandlingen görs en individuell veckoplanering tillsammans med klienten.

Älvis/Linden har ett journalföringssystem som är gemensamt för Stockholm stads verksamheter, ALP. Systemet innehåller alla delar som behövs för att ha en korrekt journalföring.

På ett försättsblad finns rubriker om; namn, kön, civilstånd, adress, telefon, beslut (lagrum), ansvarig nämnd, handläggare, uppdrag start (inskrivningsdag), utskrivningsdag, ekonomi/försörjning, medborgarskap, uppgift om anhörig. All personal har behörighet att läsa journalerna och föra anteckningar i systemet. Journalerna förvaras på ett säkert sätt.

TillsynsresultatDatum
2009-07-02Beteckning
7012-09-22856

Länsstyrelsen granskade sex slumpmässigt utvalda akter för personer som är eller har varit inskrivna i tolvstegsbehandlingen de senaste sex månaderna. Både datajournal och pappersjournal granskades.

Kopia på socialnämndens utredning finns i en av journalerna. Kopia på socialnämndens vårdplan finns i en av journalerna. I tre av journalerna finns informationen som ges vid inskrivning benämnd överenskommelse/ordningsregler undertecknad av klienten.

Behandlingsplaner upprättade av Älvis/Linden saknas i samtliga akter. I en journal finns en behandlingsplan som upprättats av kriminalvården (kontraktsvård) och i en finns ett uppdrag från socialtjänsten som benämns behandlingsplan. Inget av dessa dokument är undertecknade av klienterna.

Veckoplaner och eftervårdsplaner (klienternas egna dokument) finns upprättade och förvaras i pappersakten. I en av journalerna finns även dokumentationen av PIKT-test förvarat (en inventering av kriminella tankar).

I samtliga journaler finns löpande anteckningar över hur behandlingen fortskrider och över händelser/åtgärder av vikt. På vilket sätt den enskilde utövat inflytande över genomförandet framgår. Datum för när insatser påbörjats finns i samtliga journaler.

I tre journaler går att utläsa vad som uppnåtts i förhållande till de uppsatta målen för insatser och om den enskildes behov förändrats.

Uppföljningsmöten med socialtjänsten finns endast dokumenterat att de genomförts, inget om vad som beslutats eller diskuterats. Av journalerna framgår att barns och närståendes situation uppmärksammas så tillvida att man bjudit in till anhörigdag och uppgift om anhörig/närstående finns noterat.

Personalen uppger att de inte fått någon utbildning i dokumentation. En uppger att hon snart ska gå en kurs i dokumentation, de andra menar att de lär av varandra. Ibland sitter klienten med då man skriver anteckningar och de kan också närvara om personalen letar i dokumentationen för att fastställa datum för en viss händelse.

Två av de intervjuade klienterna vet om att det förs journaler och två vet det inte. Två var ev. intresserade av att läsa vad det stod om dem, men inte förrän vid utskrivningen.

De handläggande socialsekreterarna menar att de ger muntliga uppdrag. Behandlingsplanerna har följts upp och reviderats via trepartsmöten och via telefon. Ingen av dem har fått skriftliga rapporter från Älvis/Linden och den ena handläggaren menar att ”dokumentationsbristen är påtaglig” på Älvis/Linden.

Metoder

Primärbehandlingen är en strukturerad behandling och för att den ska behålla sin evidens kan man inte avvika så mycket från den strukturen.

I den förlängda behandlingen finns större möjlighet till individuella hänsyn.

Enligt den intervjuade personalen är miljöterapi ett genomgående tema bredvid tolvstegsbehandlingen. De inskrivna får hjälpa till med disk och städning, även utemiljön ska skötas om.

Föreståndare och personal på Älvis/Linden säger sig vara medvetna om att män och kvinnor kan ha olika behov av vård därför har man en kvinnogrupp som har möte en gång i veckan. I denna kvinnogrupp deltar samtliga kvinnor inskrivna på Älvis/Linden.

Personalen känner sig väl förtrogen med de metoder och arbetsätt som finns på Älvis/Linden.

Samtliga intervjuade klienter tycker att de får hjälp med sina problem i behandlingen.

Länsstyrelsens bedömning

Personal

Att all personal inom missbruksvården har rätt kunskaper och kompetens är en viktig kvalitetsfråga för den enskilde. Det är viktigt att det finns en planering för att alla medarbetare har en grundläggande lägsta kompetens för sina arbetsuppgifter. De som arbetar i Älvis/Lindens tolvstegsbehandling har lämplig kompetens och de grundläggande kunskaperna som krävs för att utföra arbetet i enlighet med de behandlingsmetoder som används i arbetet.

Länsstyrelsen anser att den bemanning som är på Älvis/Linden motsvarar de inskrivnas behov.

System för kvalitetssäkring

Älvis/Linden har en metodik för att på ett systematiskt sätt utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten. Uppföljningsbara mål finns fastställda och dokumenterade i en kvalitetsmatris. Det finns rutiner för uppföljning och utvärdering av hur kvalitetsarbetet bedrivs och personalen är delaktig i detta arbete. Man håller på att introducera uppföljningsinstrumentet MAPS för att följa upp och utvärdera behandlingens effekter. Flera ur personalgruppen har gått utbildningen och påbörjat användningen av instrumentet, de övriga kommer att få utbildning i MAPS under 2009. Något systematiskt sätt att följa upp och utvärdera behandlingens effekter finns inte ännu, men är på gång att introduceras i verksamheten.

Rutiner finns för att systematiskt hämta in och ta tillvara på klienternas synpunkter på vården och verksamheten.

Dokumentation

Dokumentationen sker inte i enlighet med gällande lagstiftning. Behandlingsplaner saknas i samtliga granskade akter. Uppföljningsmöten med socialtjänsten dokumenteras att de ägt rum, men inte vad som beslutats eller diskuterats. En behandlingsplan ska upprättas för alla som får behandling på ett hem för vård eller boende, vilken med utgångspunkt i socialnämndens utredning och/eller vårdplan bör innehålla en beskrivning av den enskildes problem, behov och förutsättningar. Planen bör ange målet med behandlingen, tänkbara insatser i tidsföljd, vem som ansvarar för att insatserna genomförs och när och hur en uppföljning ska göras.

Av de löpande journalanteckningar som förs framgår på ett bra sätt hur behandlingen fortskrider och över händelser/åtgärder av vikt.

Metoder

Tolvstegsbehandling är en av de metoder som de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevård rekommenderar då den har en klar struktur, fokus på missbruket och beroendet, väldefinierade åtgärder samt detaljerade riktlinjer (manual). För klienter med långvarigt missbruk av opiater rekommenderas, i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård, behandling med läkemedlen Metadon eller Subutex/Subuxone i kombination med psykosocial behandling enligt föreskrifterna i SOSFS 2004:8.

Införandet av MAPS som instrument för uppföljning av behandlingen överensstämmer med rekommendationerna i de nationella riktlinjerna.

Nämnden bör inom ramen för sitt ledningssystem för kvalitet säkerställa att det finns rutiner för att journalföringen förs i enlighet med gällande lagstiftning. Det är också nämndens ansvar att säkerställa att verksamheten och dess resultat följs upp och utvärderas kontinuerligt.

Säkerhet

Länsstyrelsens fokus för granskningen är om det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda missförhållanden i verksamheten.

Tillämplig lagstiftning

6 kap. 1 § andra stycket SoL

"Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård."

3 kap. 3, 15 §§ socialtjänstförordningen

SOSFS 2003:20 (S) "Hem för vård eller boende", 2 kap. 1 §, 3 kap 1 §

Tillsynsresultat

Datum
2009-07-02

Beteckning
7012-09-22856

SOSFS 2006:11 (S) "Ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS

På Älvis/Linden finns "Regler och förväntningar på Dig som är inskriven på Älvis/Linden" som klienterna får då de skrivs in. För att de ska bli riktigt genomlästa får den inskrivne läsa reglerna högt och därefter skriva under. Reglerna innehåller sådant som den inskrivne ska avstå ifrån under inskrivningstiden ex. att använda droger. Förväntningarna innehåller sådant som att man ska visa hänsyn och hålla ordning, inte inleda parrelationer med inskrivna. Reglerna/förväntningarna ser något olika ut i primärbehandlingen och den förlängda behandlingen

Vidare finns separata regler för hur man ska sköta sina rum.

Det finns även "Etiska regler och värdegrund för personalen på Älvis/Linden" som den anställde får skriva under. Reglerna handlar om bemötande och där framgår t.ex. att personalen inte får ha privata kontakter eller affärstransaktioner med de inskrivna.

Föreståndaren uppger att det finns rutiner för hur man hanterar allvarliga situationer. Det finns även en "akutpärm" på varje våningsplan med viktiga telefonnummer till polis, ambulans, föreståndare m.fl.

För att förebygga att det inträffar allvarliga händelser är personalen uppmärksam på hur kontakten ser ut mellan de inskrivna. Personalen äter lunch och dricker kaffe med klienterna. De har också "öppen dörr" för att alla inskrivna lätt ska kunna ta kontakt med personal om något inte är bra. Ev. risksituationer finns möjlighet att uppmärksamma varje dag vid möten, man pratar också om det i primärgruppen där man är max. åtta personer. Personalen tycker att de har god kännedom om de inskrivna och att de uppmärksammar signaler om något inte är bra. Man kan även samtala med "de arga" i grupp.

För att förhindra att alkohol och/eller droger kommer in på Älvis/Linden tar man slumpmässiga täta utandningsprov och urinprov. Två gånger i veckan genomförs en "kvällsrunda", då den som har bakjour kommer till Älvis/Linden för att kontrollera ett slumpvis antal inskrivna som får blåsa i en alkometer.

Om någon upptäcks påverkad leder detta till omedelbar utskrivning, något som tydligt framgår av reglerna. Under 2008 inträffade detta vid två tillfällen. I grupprocessen talar man också om hur man påverkar andra genom att uppträda påverkad eller ta in droger/alkohol på institutionen.

För att förhindra självskadebeteende försöker man enligt föreståndaren och personalen vara uppmärksam på hur klienterna mår. Vid det dagliga personalmötet tar man upp och informerar varandra om det är någon klient man är

orolig för. Personalen gör rumskontroller och tycker att de genom att se hur den inskrivne har det på sitt rum även kan utläsa hur personen mår. Det finns inga skriftliga rutiner för att förebygga eller förhindra självskadebeteende.

Lokalerna beskrivs som ändamålsenliga. En viss renovering pågår och kommer att leda till att lokalerna blir än bättre. Alla har eget rum med toalett och dusch. Lokalerna är anpassade för att kunna ta emot personer med rörelsehinder. Övernattande barn sover i sin förälders rum.

Alla de intervjuade klienterna känner sig trygga på Älvis/Linden. De tycker att lokalerna är trivsamma och ändamålsenliga. Alla har eget rum med nyckel till, vilket ökar tryggheten.

Tre av klienterna tycker att lokalerna är lämpade att ha barn besök i, medan en tycker att en del av de inskrivna kan uppfattas som "konstiga" av gästande barn. Alla känner till ordningsreglerna och tycker att de är rimliga.

En klient tror att det finns skriftliga rutiner för personalen om en allvarlig situation skulle inträffa. De övriga tre säger sig inte känna till personalens rutiner.

De intervjuade socialsekreterarna menar att Älvis/Linden är uppmärksam på risksituationer bl.a genomförs täta urinprovskontroller och utandningsprov. Påverkade klienter skrivs ut direkt. En handläggare menar att Älvis/Linden är mycket tydliga redan vid informationsbesöket om att hot och våld är utskrivningsorsak. Lokalerna är bra med stora rum till alla inskrivna.

De båda handläggarna är tveksamma till barnbesök på Älvis/Linden. Den ena med hänvisning till att lokalerna inte är barnanpassade, det finns t.ex. inget lekrum och den andra menar att barn kan bli skrämda av dem som bor på inackorderingsavdelningen.

Länsstyrelsens bedömning

Älvis/Linden har utarbetade arbetsätt för att upptäcka, förebygga och åtgärda missförhållanden i verksamheten. Arbetsätten finns inte dokumenterade för samtliga risksituationer. Länsstyrelsen anser att nämnden inom ramen för sitt ledningssystem för kvalitet bör säkerställa att det finns rutiner för hur man ska hantera sexuella övergrepp, psykisk misshandel, fysisk misshandel samt att klienter inte skadar sig själva.

Lokalerna på Älvis/Linden är ändamålsenliga och tillgängliga för personer med rörelsehinder.

Delaktighet

Frågeställningen för länsstyrelsens granskning är om klienten är delaktig i planering och uppföljning och har möjlighet att påverka behandlingen.

Tillsynsresultat

Datum
2009-07-02

Beteckning
7012-09-22856

Tillämplig lagstiftning

1 kap. 1 § 3:e stycket SoL

"Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet".

3 kap. 5 § SoL "Socialnämndens insatser för den enskilde skall utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar."

11 kap. 6 § SoL " Dokumentation ska utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas."

3 kap. 3 § socialtjänstförordningen

SOSFS 2003:20 (S) "Hem för vård eller boende", 5 kap. 1 §

Klienterna deltar vid planering och utformning av behandlingens innehåll i den utsträckning tolvstegsprogrammet medger detta enligt föreståndaren. Vid den förlängda behandlingen görs en behandlingsplanering tillsammans, personal, klient och socialtjänsten. Denna "grundplanering" görs en vecka innan primärbehandlingen avslutas. Varje vecka gör klienten därefter en egen planering utifrån den tidigare "grundplaneringen".

Före varje inskrivning genomförs ett informationsbesök, personalen uppger att om klienten är i en pressad situation ex. på LVM-hem, görs två informationsbesök för att klienten ska få tid att smälta informationen.

Av verksamhetsberättelsen för 2008 framgår att den enkätundersökning som genomfördes med samtliga som skrevs ut eller som fick beslut om förlängd placering under året, resulterade i 98 % nöjda kunder.

De intervjuade klienterna hade alla varit delaktiga i valet av behandling och institution.

De intervjuade socialsekreterarna tycker att de inskrivna klienterna kan påverka vården i den utsträckning som tolvstegsprogrammet tillåter ex. genom att vara med och bestämma vilket AA/NA-möte som ska besökas. I den förlängda behandlingen menar man att klienten är med och utformar vården samt alltid deltar i uppföljningar av vården. De menar att personalen på Älvis/Linden lyssnar till klientens beskrivningar av sina problem.

Länsstyrelsens bedömning

Klienterna ges möjlighet till att vara delaktiga i planering av den behandling som erbjuds. Det finns strukturer för brukarmedverkan i verksamheten och klienternas synpunkter på vården tas tillvara på ett systematiskt sätt. Frågor som kontinuerligt följs upp är hur klienterna uppfattar personalens bemötande och om de får det stöd de behöver. Länsstyrelsen ser det som en brist att behandlingsplaner inte finns upprättade för de inskrivna i primärbehandlingen, vilket innebär att den enskildes rätt till delaktighet och insyn i vården och behandlingen inte till fullo tillgodoses.

Hälsa

Nyckelfrågan för länsstyrelsens granskning är om klienten får sina behov av hälso- och sjukvård tillgodosedda under placeringen.

Tillämplig lagstiftning

3 kap. 6 §, andra och tredje stycket socialtjänstförordningen
"Hem som ger vård och behandling åt missbrukare av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel bör ha tillgång till läkare med särskilda kunskaper som är lämpade för denna verksamhet.
Dessutom bör hem som avses i denna bestämmelse ha tillgång till psykologisk expertis"

SOSFS 2003:20 (S) "hem för vård eller boende", 2 kap. 1 §

Älvis/Linden har en konsultläkare som kommer fem timmar var tredje vecka så att de som vill får möjlighet att konsultera honom. Han har erfarenhet av området sedan 1991. Alla inskrivna får träffa honom vid åtminstone ett tillfälle så snart som möjligt efter inskrivning, därefter skriver man upp sig på en lista efter de behov man har. Läkarens uppdrag är att ansvara för att adekvat medicinerings sätts in, följa upp patienterna, vid behov sjukskriva de inskrivna, bidra med expertkunskap då det gäller att byta ut preparat samt ordinera behovsmediciner. De anställda kan även rådgöra med läkaren om det är något de är osäkra om. Man har även en sjuksköterska på konsultbasis som kommer en gång i veckan (tisdagar 8-16). Sjuksköterskan utför ordinationerna som läkaren ordinerat. Vid akuta behov kontaktas Liljeholmens VC. De flesta inskrivna i tolvstegsbehandlingen har redan en pågående läkarkontakt och denna behålls under placeringstiden.

Verksamheten kontrollerar att de inskrivna tar sina mediciner enligt ordination, uppföljning görs varje dag genom kontroll av medicinlistan. De anställda kan välja om de vill ha delegation, genom sjuksköterska, att dela mediciner. Medicinhämtning sker i ett särskilt rum med undantag för astmamedicin och hjärtmedicin som kan behövas akut och därför får hanteras av klienten själv.

TillsynsresultatDatum
2009-07-02Beteckning
7012-09-22856

För att stärka den fysiska hälsan finns det gymlokal på Älvis/Linden, man har även friskvård varje vecka i form av promenad. De inskrivna har tillgång till gymkort och Skansenkort (gäller förlängda behandlingen). I miljöterapidelen av tolvstegsbehandlingen talar personalen mycket om vikten av att äta rätt enligt dem själva.

Personalen uppger att de informerar om att man, innan primärbehandlingen påbörjas, om möjligt bör ha sett över sin tandstatus, då tolvstegsbehandlingen är kort och känslig för avbrott.

Tandvård bekostas oftast av socialtjänsten, men de inskrivna kan få stöd i den kontakten och hjälp att ta sig till tandläkare vid akuta besvär.

Den psykiska hälsan lägger man stor vikt vid enligt föreståndare och personal. Personalen pratar mycket om den i behandlingen, ex. har man känslorunda varje dag. Man uppmärksammar om den inskrivne har svårt att lämna sitt rum, inte sköter mediciner etc.

Personer med för svåra psykiska problem klarar inte av tolvstegsbehandling. Det är ytterst sällan någon skrivs ut från tolvstegsbehandlingen med anledning av för svårt psykiskt mående. Man gör en bedömning då man har informationssamtal med en intresserad klient.

Föreståndaren menar att socialtjänsten är bra på att ”matcha” klienterna som kommer till dem.

De intervjuade klienterna har alla träffat läkaren och tre var nöjda med detta. En menade att han fick för svaga värktabletter mot sin värk.

Behovet vad gäller tandhälsa har tre diskuterat med socialtjänsten. En har inte tagit upp behovet av tandhälsa med någon, och inte heller har någon ur personalgruppen tagit upp detta med honom.

Tre av klienterna menar att tolvstegsbehandlingen i sig är ”psykologisk” och att man där får möjlighet att bearbeta svårigheter. En menar att han inte erbjudits hjälp med sitt psykiska mående.

Den ena av de intervjuade socialsekreterarna var nöjd med att verksamheten förmått ta hänsyn till, och anpassa behandlingen till hennes klient med misstänkt ADHD. Den andra menar att Älvis/Linden inte var tillräckligt uppmärksam på klientens psykiska behov.

Båda uppger att deras resp. klienter fått bra uppmärksamhet vad gäller de fysiska behoven.

Länsstyrelsens bedömning

Verksamheten har förutsättningar att tillgodose klientens behov av hälso- och sjukvård.

Ett hem för vård och boende har även ansvar för att den tandvård som den enskilde behöver görs tillgänglig. Älvis/Linden ger stöd i att ta kontakt med tandvården och hjälp att ta sig till tandläkare vid akuta besvär.

Länsstyrelsen menar att verksamheten behöver säkerställa tillgången till psykologisk expertis, även om det inte finns en lagstadgad skyldighet för detta, t.ex. genom överenskommelse med ansvarig sjukvårdshuvudman.

Barn och närstående

Länsstyrelsens fokus för granskningen är att uppmärksamma hur barnperspektivet i lagstiftningen tillämpas och undersöka hur närståendes situation uppmärksammas.

Tillämplig lagstiftning

1 kap. 2 § SoL

"När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år."

6 kap. 1 § andra och tredje stycket SoL

"Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård. Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön."

14 kap. 1 § SoL

"Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden."

Enligt föreståndaren frågar man om klienten har barn vid inskrivningen. I övrigt uppmärksammas de genom att det i behandlingen ingår föreläsningar om hur det är att vara förälder med missbruksproblem. Barn är välkomna på besök. Man har besöksdag för barn och anhöriga på söndagar. Små barn kan dock få komma på besök oftare, det är barnets behov som styr, inte den vuxnes. Det är personalen som avgör lämpligheten i att ta emot barn. Huvudansvaret för gästande barn har föräldern men eftersom tjänstgörande personal är informerade delar de ansvaret med föräldern. Flera i personalgruppen har utbildning och erfarenhet av att arbeta med barn och kunskaper att uppmärksamma barns behov. Om man vill ha nattbesök av sina barn ansöker man om detta på en särskild blankett. På denna blankett ska man även fylla i adress och telefon till den som barnet bor hos i vanliga fall.

Personalen uppger att anmälningsskyldigheten enl. 14 kap. 1 § SoL är känd av hela personalgruppen.

Tillsynsresultat

Datum
2009-07-02

Beteckning
7012-09-22856

Om man vill att någon närstående ska sova över ansöker man om detta på en särskild blankett.

Älvis/Linden har närstående som en punkt i kvalitetsmatrisen. Där framgår att man möter behovet ”Få hjälp att skapa en fungerande relation till anhöriga/viktiga personer” med att ”ge kunskap om hur anhöriga/viktiga personer påverkas av beroendet, stödjade patienten och anhöriga/viktiga personer att återuppta kontakten med varandra, erbjuder patientens anhöriga/viktiga personer en heldagsinformation kring 12- stegsprogrammet”.

En gång i månaden bjuder man in närstående till en anhörigdag. Den inskrivne får meddela vilka han vill bjuda in och därefter bjuder personalen in till informationsdag. Under denna dag förmedlar Älvis/Linden sina kunskaper om alkoholism och drogberoende. Man tar även upp hur missbruket påverkar hela omgivningen och de informerar om behandlingarna. Om man deltagit i en anhörigdag få man utvärdera denna efteråt. Länsstyrelsen har tagit del av en sammanställning av de synpunkter som kommit fram vid anhörigdagar. Enligt denna utvärdering är anhörigdagarna mycket uppskattade.

Föreståndaren uppger att hon ofta har telefonkontakt med anhöriga och ger stöd.

Två av de fyra klienterna som intervjuades hade haft sina barn på besök och var nöjda med det, en planerade besök och en hade inte barn. Likaså hade två av de intervjuade klienternas närstående deltagit på anhörigdag, de övriga två hade haft besök av närstående resp. planerar besök.

Länsstyrelsens bedömning

Till viss del uppmärksammar Älvis/Linden barns situation, men det kan göras tydligare i dokumentationen. En rubrik för om den inskrivne har barn och i så fall om denne är vårdnadshavare kan med fördel finnas på ”försättsbladet” i journalen för att tydligare uppmärksamma detta.

Älvis/Linden har rutiner för att klienterna ska kunna ta emot sina barn, de är också tydliga med att det är barnens behov som ska styra umgänget.

Länsstyrelsen menar att Älvis/Linden uppmärksammar närståendes situation.

Samverkan

Nyckelfrågan i länsstyrelsens granskning har varit att undersöka om det finns brister i samverkan som innebär att personer med missbruk eller beroende inte får sina behov tillgodosedda.

Tillämplig lagstiftning

3 kap. 5 § SoL

"Socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar."

6 kap. 1 § 2a och 3:e stycket SoL

"Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård. Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön."

6 kap. 4 § SoL

"Vård i familjehem eller hem för vård eller boende ska bedrivas i samråd med socialnämnden."

3 kap. 4 § socialtjänstförordningen

SOSFS 2003:20 (S) "Hem för vård eller boende", 5 kap. 1 §

Samverkan sker utifrån klientens behov. Man samverkar bl.a med; kriminalvården, psykiatrin, beroendemottagningar, ITOK, Försäkringskassan samt andra behandlingshem (ex. vid behov av avgiftning).

Samarbetet med socialtjänsten beskrivs som gott av föreståndare och personal. Älvis/Linden kräver att socialtjänsten kommer på uppföljningar vid behov och när primärbehandlingen börjar närma sig slutet. Man samverkar även med socialtjänsten för att klienterna ska få en bra, fungerande utslussplanering. Det finns rutiner för detta.

Om något oförutsett inträffar kontaktas alltid socialtjänsten (i förekommande fall, kriminalvården). De som har underhållsbehandling behöver bekräftelse via fax med godkännande av ledigheter från beroendemottagningen resp. ITOK.

Om man genomgår en tolvstegsbehandling så ingår det att man går på regelbundna möten med AA/NA.

Verksamheten arbetar aktivt för att stärka den enskildes nätverk, vilket framgår av intervju med föreståndare, personal och Älvis/Lindens kvalitetsmatris. Detta kan exempelvis ske genom att man stöttar till att ta kontakt via telefon. Enligt föreståndare och personal är att man bearbetar relationer en viktig del i tolvstegsbehandlingen. Om det framkommer att någon har en relation som fungerar mycket dåligt kan föreståndaren ha parsamtal med det berörda paret.

TillsynsresultatDatum
2009-07-02Beteckning
7012-09-22856

Tre av de intervjuade klienterna var placerade av socialtjänsten. Ingen av dem var nöjd med samverkan med sin handläggare. De efterlyser ett bättre engagemang från socialtjänsten. En klient var placerad av kriminalvården och var nöjd med samverkan med dem. Ingen ytterligare samverkan med andra myndigheter efterfrågas.

De socialsekreterare som intervjuats tycker båda att samverkan fungerat bra. De har båda haft täta uppföljningar och tät telefonkontakt. Den ena uppger att ett uppföljningsmöte genomfördes på hennes kontor då detta var lämpligare vid tillfället. Båda handläggarna säger sig känna till att Älvis/Linden arbetar för att stärka den enskildes nätverk och kontakt med närstående då behov av detta finns.

Länsstyrelsens bedömning

Älvis/Linden har en kontinuerlig kontakt med socialtjänsten för planering och uppföljning av behandlingen utifrån klientens behov. Verksamheten samverkar med interna och externa aktörer i de fall verksamheten inte kan tillgodose klientens behov inom den egna verksamheten. Älvis/Linden uppfyller lagstiftningen och dess intentioner när det gäller samverkan med andra aktörer.

